

limited to *Gyðinga saga* only. What may be peculiar about *illska* in *Gyðinga saga* appears to be the frequency with which it is employed in one of its secondary meanings, 'distress,' 'mischief,' or 'tribulation.'

Kirsten Wolf

HÁNSKRIFTET AM 138 4to

HÁNSKRIFTET AM 138 4to dateres til tiden omkring 1500. Hovedindholdet er Jónsbók, Retterbøder, biskop Arnes Kristenret samt gejstlige statutter. Håndskriftet er ikke af den største tekstkritiske betydning, idet det er en afskrift af AM 350 fol.¹

Håndskriftet består af 23 læg, der hvert for det meste består af 4 sammenhængende blade. Herudover findes en indholdsbeskrivelse af Jón Sigurðsson og to sedler, skrevet af Árni Magnússon. Om håndskriftets oprindelse og historie vides intet.

Indbindingen er et brunt læderbind med mange prægninger i felter, hjørnebeslag med dupper samt spænder. Bindet stammer fra slutningen af 1500-tallet. Dette bind er imidlertid ikke håndskriftets første. Det fremgår af, at falsen (den indre margin) før indbindingen er blevet repareret og forstærket med strimler af andre pergamenthåndskrifter. Før den nuværende indbinding har håndskriftet været så slidt og medtaget, at det har måttet repareres og indbindes på ny.

Pergamentstrimlerne, der har været anvendt til reparationen, er udtaget ved en senere restaurering i marts 1974 af Birgitte Dall ved Det Arnamagnæanske Institut i København. Det drejer sig om et blad af et antifonale, brudstykker af latinske liturgiske håndskrifter og et brudstykke af Jónsbók. Disse fragmenter opbevares nu på Det Arnamagnæanske Institut i København, mens håndskriftet selv er udleveret til Island, hvor det opbevares på Stofnun Árna Magnússonar.

Som vanligt er håndskriftet fortløbende folieret på rectosiderne. Desuden er der paginering på hver 10. side. Også pagineringen er fortløbende. Ved reparationen og indbindingen af håndskriftet er der

¹ Jón Sigurðsson, *Diplomatarium Islandicum* I, Kbh. 1857-76, p. 446; Gustav Storm, *Norges gamle love indtil 1387* IV, Christiania 1885, p. 602; Kristian Kålund, *Katalog over den Arnamagnæanske Håndskriftsamling* I, Kbh. 1889, p. 427; Ólafur Halldórsson, *Jónsbók*, Kbh. 1904, p. XLVII (nr. 24).

imidlertid sket en teknisk fejl, som forårsager at tekst og foliering ikke passer sammen. Denne fejl gør de eksisterende beskrivelser ikke opmærksom på.

Håndskriftets 17. læg, der indeholder en del af biskop Arnes Kristenret, består af 8 sammenhængende blade (4 ark). De indgår i den fortløbende foliering som bladene 129r-136v, således at bladene 129-136, 130-135, 131-134 og 132-133 er sammenhængende. Teksten svarer imidlertid ikke til denne foliering. Ved indbindingen er der sket en forkert kollationering af bladene, således at det nu yderste ark (blad 129-136) burde have været inderste ark i lægget, efterfulgt af blad 130-135, 131-134 og yderst det nu inderste blad 132-133.

For at få en fortløbende tekst bør dette læg som følger læses i rækkefølgen: 132r-v, 131r-v, 130r-v, 129r-v, 136r-v, 135r-v, 134r-v og 133r-v.

Bent Chr. Jacobsen

BREVIARIUM NIDROSIENSE OG ÞORLÁKUR HELGI

ERIK VALKENDORF erkibiskup í Niðarósi lét prenta árið 1519 tvö merkisrit ætluð klerkum og kirkjum erkibiskupsdæmisins, eða *pro usu totius regni Norvegie*, eins og stendur á titilblaði þeirrar bókar sem lokið var við að prenta í Kaupmannahöfn þetta vor. Sú bók er nefnd Missale Nidrosiense. En um mitt sumar luku prentarar í París prentun hinnar bókarinnar, sem er kölluð Breviarium Nidrosiense.

Breviarium er afburðavel prentað í tveim litum, svörtum og rauðum, enda var verkið unnið af tveim frægustu prenturum Frakka á þeirri tíð. Missale er miklu stærri bók og veglegri, og einnig prentuð í tveim litum, svörtum og rauðum, en prentunin er síðri. Þó er hún talin eitt merkasta verk frá fyrstu tíð danskrar prentlistar.

Báðar bækurnar hafa verið gefnar út í nákvæmri eftirlíkingu (facsimile) og er sitt eintakið af hvorri í bókasafni Árnastofnunar hér í Reykjavík (norska bókaöfin 1974).

Í báðum þessum bókum er Þorláki helga sýndur sómi 23. desember. Í Missale er hans minnst með tíðasöng (officium) sem er tekinn upp úr Commune sanctorum, en það var safn tíðabæna sem sungnar voru á